

Examining the Concept of Locality-Sphericity in Teaching Turkish to Foreigners Textbooks: Istanbul B1 Level Textbook Example Title

Emre ÇALIŞKAN*

Article Info	Abstract
Received: 03.05.2020 Accepted: 04.09.2020 Published: 07.09.2020 Keywords: Teaching Turkish to foreigners, Textbook, Locality-globalization.	In this study, it is aimed to analyze Turkish teaching foreigners textbooks within the framework of the concept of glocalization and to map the distributions of these elements in detail by analyzing the local and global (universal) elements in these books. Document analysis was used as a method in the study. This method was considered in accordance with the objectives and scope of the research due to the aim of revealing the case of "globalisation" in the textbooks. The data source of the research is "Turkish Textbook for Foreigners (Level B1) prepared in Istanbul University". After accessing the data source, content analysis technique, which is frequently used among qualitative data analysis techniques, was used to analyze the data. As a result of the research, it was determined that the locality-globality balance was successfully applied in twelve of the nineteen categories included in the review. However, it has been observed that the locality-sphericity balance is not sufficiently well organized in the categories of beliefs, important figures, characters used in dialogue and texts, articles / tools, place names, emergency numbers and sports institutions. There are also some limitations in the distribution of local items. In this context, it is of great importance to create diversity in the examples used in order to successfully convey the values of our country to the students who learn Turkish as a foreign language. In addition, it is thought that the correction of this situation in new editions will help students learn Turkish more easily by reviewing the categories in which the locality-sphericity balance is not well organized.

Yabancılar Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Yerellik-Küresellik Kavramının İncelenmesi: İstanbul B1 Seviyesi Ders Kitabı Örneği

Makale Bilgisi	Öz
Geliş: 03.05.2020 Kabul: 04.09.2020 Yayın: 07.09.2020 Anahtar kelimeler: Yabancılar Türkçe öğretimi, Ders kitabı, Yerellik- küresellik.	Yapılan bu çalışmada, yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarını küyerelleşme (glocalization) kavramı çerçevesinde incelemek ve yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarında yer alan yerel ve küresel (evrensel) unsurların dağılımlarının haritasını çıkarmak amaçlanmıştır. Bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması çerçevesinde yürütülmüştür. Araştırmanın veri kaynağını İstanbul Üniversitesi bünyesinde hazırlanan "İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (B1 düzeyi)" oluşturmaktadır. Verilerin çözümlenmesinde nitel veri analiz teknikleri arasında sıklıkla başvurulan içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Yapılan araştırmanın sonucunda; kitapta yer alan kültürel öğelerin dağılımına bakıldığında, bazı kültürel öğelerin az yer aldığı bazılarının da çok yer aldığı dolayısıyla kültür öğelerinin eşit bir dağılıma sahip olmadıkları görülmüştür. İncelemeye dâhil edilen on dokuz kategorinin on ikisinde yerellik-küresellik dengesinin başarılı bir şekilde uygulandığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte ele alınan kategoriler arasında inançlar, önemli figürler, diyalog ve metinlerde kullanılan karakterler, eşya/aletler, yer adları, acil durum numaraları ve spor kurumları kategorilerinde yerellik-küresellik dengesinin yeterince iyi organize edilmediği görülmüştür. Yerel öğelerin dağılımında da birtakım sınırlılıklar göze çarpmıştır. Bu kapsamda ülkemizin değerlerinin Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilere başarılı bir şekilde aktarılabilmesi için kullanılan örneklerde çeşitlilik yaratılması büyük önem arz etmektedir. Ayrıca yerellik-küresellik dengesinin iyi organize edilmediği kategorilerin gözden geçirilerek yeni baskılarda bu durumun düzeltilmesinin öğrencilerin Türkçeyi daha kolay öğrenmesine katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

*Akdeniz Üniversitesi, Türkiye, ORCID:0000-0002-6665-7510, emrecaliskan@akdeniz.edu.tr

Giriş

Yabancı dil, herhangi bir ülkede ya da bölgede yaşayan insanların çoğunluğu tarafından (ana dili dışında) gerek eğitimde gerekse resmi işlerde iletişim aracı olarak kullanılan dildir (Richards ve Schmidt, 2002). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin tarihi çok eskilere Karahanlılar dönemine dayanmaktadır (Kaya ve Kardaş, 2019). Yabancı dil öğrenmenin nedeni bireye ait özel durumlar olabileceği gibi sosyal, kültürel ve ticari durumlar da olabilir (Stern, 2003). Günümüzde her alanda yaşanan küreselleşme yabancı dil öğretimine verilen önemi artırmaktadır. Küreselleşme mal, hizmet ve sermayenin artan hareketliliği sonucunda sınır ötesi karşılıklı ekonomik bütünleşme ve ulusal ekonomilerin dünya piyasalarına dahil olma sürecinde dünyanın farklı bölgelerinde yaşayan toplum ve devletler arasındaki iletişimin ve etkileşimin artması ve karşılıklı bağımlı hale gelmesi olarak ifade edilebilir (Zengingönül, 2004). Küreselleşmenin etkisi ve eğitim ticaret, siyaset, askerlik, kültür, sanat, haberleşme gibi unsurlar toplumları birbirine yakınlılaştırarak ikili ilişkileri kaçınılmaz bir hale getirmektedir. Bu durumun etkisiyle toplumlar çeşitli alanlarda etkileşim içerisine girmektedir. Ancak bu etkileşim sadece bu alanlarda sınırlı kalmamakta, toplumlar kültürel olarak da geniş çaplı bir alışverişin bir parçası olmaktadır. Toplumların hayatında önemli bir yeri olan dil de bu süreçte kritik rol oynamaktadır. Tek başına varlığını sürdürmenin neredeyse imkânsız hale geldiği bu süreçte, bu toplumların birbirleriyle karşılıklı bir iletişim içerisinde olma ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Bu doğrultuda, yabancı dil öğretimi, uluslararası alanda faaliyetlerini gerçekleştirmek isteyen toplumların büyük önem verdiği konulardan biri haline gelmiştir. Yabancı dil öğrenimi ise beraberinde yabancı bir kültüre ait öğeleri getirmektedir. Bireylerin yabancı bir dili daha iyi anlayabilmeleri için o ülkenin kültürel özelliklerini kavramaları oldukça önemlidir (İşcan, 2017). Miladinoviç'e (2013) göre bireyler, dilin oluşumundaki kültürel bağlamlar hakkında bilgi sahibi olmadan dil konusunda uzmanlaşamaz. Bu çerçevede dil bilgisinin, bir dilin öğrenilmesinde tek başına yeterli olmadığı söylenebilir. Başarılı bir iletişim kurmak için kültürel unsurların öğrenilmesi büyük önem arz etmektedir. Yabancı dil öğretimi üzerine yapılan çalışmalar, dil öğretim sürecinin yalnızca hedef dilin yapısal özelliklerinin öğrenilmesi yoluyla gerçekleştirilemeyeceği, kültürün de dil öğretiminde önemli bir yeri olduğu ve bu sürecin vazgeçilmez bir parçası olduğunun altını çizmektedir (Kramsch, 1993; Thanasoulas, 2001; Başkan, 2006; Çakır, 2011; Demirel, 2012; Kırkkılıç ve Sevim, 2012). Kramsch'e (1993) göre dil öğretiminde kültür, tabiri caizse konuşma, dinleme, okuma ve yazma öğretimi gibi önemli bir yeri olan ve ayrılmaz beşinci bir beceridir. Bu önem gereği, yabancılar Türkçe öğretiminde de Türk kültürünün öğretilmesi önemli bir amaçtır. Yabancılar Türkçe öğretirken kültür unsurlarına yer vererek onların dilin içine girmelerini sağlamak, sosyal ilişkilere yer vermek ve öğrendiklerini sıkça tekrarlatmak gerekmektedir (Barın, 1994). Bu açıdan Türk toplumunun kültürel unsurlarını tüm yönleriyle öğrencilere aktarmak, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin en önemli amaçlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bir kültür aktarıcısı olarak dil toplum sahip olduğu kültürel değerlere ait izleri içinde bulundurmaktadır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinin ana dil olarak öğretilmesinden farklı ve zor yönü, Türkçeyi öğrenen yabancıların Türk kültürüne olan uzaklığıdır. Yabancı dil öğrenen kişi o dile ait kültürün içine girmektedir (İşcan, 2011). Dil öğretimini gerçekleştirirken yerel değerlerin malzeme olarak kullanılması gerekmektedir. Diğer türlü yapılan öğretim sadece kuralların ezberlenmesi olacaktır. Bu da dilin zamanla unutulmasına yol açabilir (Okur ve Keskin, 2013). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yerel unsurların verilmesi bireylerin dil öğrenimini kolaylaştıracağı gibi Türkçenin küreselleşmesi amacına da yardımcı olacaktır. Bu amaç

doğrultusunda yabancı dil olarak Türkçe öğretimi unsurlarının küyerelleşme (glocalization) kavramına adapte olması beklenmektedir.

Japonca “tarım tekniklerinin yerel koşullara uyarlanması” anlamına gelen dochakuka kelimesi model alınarak ortaya çıkan küyerelleşme (Robertsob, 1995), sözlüğe kavramsal bir model olarak girmiş (Khondler, 2013), tarımdan, iş dünyasına, eğitimden politikaya kadar farklı disiplinlerde etkisini göstermiştir. Roland Robertson (1995) tarafından yaygın hale getirilen ve "hem evrenselleştirici hem de belirginleştirici eğilimlerin eşzamanlılığı ve birlikte var oluşu" şeklinde tanımlanan küyerelleşme kavramı biri yerel olmak şartıyla iki ya da daha fazla sürecin bir araya getirilmesini ve uyarlanması içermektedir (Khondker, 2004). Küyerelleşme kavramı, küresel arenada yerelin paha biçilmez statüsünü vurgulayarak dünya çevresindeki insanları birleştiren her şeyi kapsayıcı bir düşünce yapısı olan küreselin ve her bir ülkenin kendine özgü özelliklerinde daha ayrıntılı bir şekilde önem veren yerelin birleşimi şeklinde de tanımlanabilir (Takkaç Tulgar,2018). Son yıllarda giderek yaygınlaşan bu kavram bütün farklılıkları yok eden bu olgu olarak görülen küreselleşmenin sebep olduğu endişe duygusu yerine hem kültürlerle özgü unsurları hem de uluslararası değerleri birleştiren bir değer olarak birçok kişi tarafından kabul görmüştür.

Günümüzde yalnızca ses ve şekil özelliklerine dayanan dil öğretimi anlayışı kabul görmemektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretenler; çağın gerektirdiği bilgi ve donanımına sahip olmanın yanı sıra Türk tarihini, edebiyatını ve yerel değerlerini çok iyi öğrenerek özümsemelidir. Eğitimcilerimiz ise dil öğreticisi olmakla birlikte bir kültür elçisi olarak yetiştirilmelidir (Çangal, 2012). Yabancı dil olarak Türkçeyi öğretenler kadar bu alanda kullanılan ders kitaplarının niteliği de önemlidir. Ders kitaplarının oluşturulmasında temel becerilerin yanında dilin ait olduğu kültürün de sistemli ve planlı biçimde verilmesi gerekmektedir. Dil öğretimi sadece dilbilgisi kuralları ve temel becerileri öğretmekten ibaret değildir (Kutlu, 2014). Bu çerçevede dil öğretiminin yerel değerlerin aktarımını da içerdiği düşünülerek Türkçe öğretiminde kullanılan kitaplarda Türk kültürünü temsil kabiliyeti olan metinlerin kullanılması önem taşımaktadır (Kurt, 2010). Ayrıca Yabancılar Türkçe öğretiminde, Türk kültürüne ait yerel unsurların belirlenerek, seviyelere uygun becerilerde verilmesi, öğrenmeye büyük katkı sağlayacaktır. Metinlerin dilimizi ve kültürümüzü en iyi şekilde yansıtmaya dikkat edilmesi gerekmektedir. Ancak dile ait parçalar olan dil bilgisi, temel beceriler ve o dile ait kültürel unsurların harmanlanarak verilmesi ile hedeflenen öğrenme başarıya ulaşabilir (Kutlu, 2014). Yerel unsurların aktarımını sağlayabilecek ders kitapları, Türkçenin küreselleşmesine katkı sağlayacaktır. Bu çerçevede yürütülen araştırmamızın amacı, Yediiklim Yabancılar Türkçe Öğretimi kitaplarının küyerelleşme (glocalization) kavramı çerçevesinde incelenmesidir.

Bu çalışma, yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarında yer alan yerel ve küresel (evrensel) unsurları detaylı bir şekilde analiz ederek bu unsurların dağılımlarının haritasını çıkarmayı amaçlamaktadır. İlgili alanyazındaki çalışmalara bakıldığında, çalışmalarının daha çok yerel unsurların çerçevesinde ele alındığı, küresel unsurların yer alma durumlarının ele alınmadığı görülmektedir. Bu durum, ilgili alandaki bu boşluğa işaret etmektedir. Bu çalışmayla hem alandaki bu boşluğun giderilmesi hem de gelecek araştırmalar ve araştırmacılar için alanyazına katkıda bulunulması hedeflenmektedir.

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında küyerelleşme durumunu incelemeyi amaçlayan bu araştırma nitel bir durum çalışmasıdır. Durum çalışması “sınırlı bir sistemin

derinlemesine betimlenmesi ve incelenmesidir.” (Merriam,2018). Durum çalışmaları, bir olay ve bağlam arasındaki belirsizliği açığa çıkarmak için kullanılmaktadır. Araştırmada “küreyerelleşme” olgusunun ders kitaplarında yer alma durumunun ortaya çıkarılmasının amaçlanması nedeniyle bu yöntem araştırmanın hedefleri ve kapsamına uygun görülmüştür.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın veri kaynağını İstanbul Üniversitesi bünyesinde hazırlanan “İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (B1 düzeyi)” oluşturmaktadır. Öğitmen ve öğrenci görüşleri dikkate alındığında en çok tercih edilen kaynak kitap olması nedeniyle bu kitapta karar kılınmıştır. Araştırmanın verileri doküman incelemesi yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Araştırılan konu hakkında olgu ya da olgular içeren yazılı ve/veya görsel veri kaynaklarının bir araya getirilip incelenmesi olarak tanımlanan bu yöntem hem nicel hem de nitel araştırmalarda kullanılabilir (Sönmez ve Alacapınar, 2016). Özellikle eğitim bilimleri ve sosyal bilimler olmak üzere birçok alanda sıklıkla kullanılan bu yöntem farklı araştırma yöntemlerinin destekleyicisi olarak kullanılabilir gibi bilimsel araştırmanın merkezinde yer alan bir yöntem olarak da kullanılmaktadır (Karasar, 2013). Kitap seti araştırmacılar tarafından temin edilerek gerekli izinler alındıktan sonra analize başlanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde nitel veri analiz teknikleri arasında sıklıkla başvuru alan içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizinde belirlenen amaçlar doğrultusunda araştırmacı tarafından kategoriler belirlenip, bu kategorilere ilişkin kelime, cümle ve görseller ilgili kategoriye dâhil edilmektedir (Özdemir, 2014). Bu doğrultuda araştırma kapsamında ders kitapları araştırmacılar tarafından ayrı ayrı incelenmiş ve inceleme sonucunda ortaya çıkan kategorilere ilişkin kelime ve kavramlar kategorilere eklenmiştir. Araştırmacıların yaptıkları kategorilerin güvenilirliğinin sağlanabilmesi için üçüncü bir araştırmacıya başvurularak ortak-farklı noktalar tespit edilmiş görüş birliği/görüş ayrılığı esasına uygun bir şekilde farklılıklar giderilerek verilerin analizi tamamlanmıştır.

Bulgular

Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarında yer alan yerel ve küresel (evrensel) unsurları detaylı bir şekilde analiz ederek bu unsurların dağılımlarının belirlemek amacı ile yapılan bu araştırmada İstanbul B1 seviyesi ders kitabında yer alan ülkeler, diller, şehirler ve inançlar kategorilerine ait yerel ve evrensel öğelerin dağılımı incelenmiş ve ulaşılan veriler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. İstanbul B1 Seviyesi Ders Kitabında Ülkeler, Diller, Şehirler ve İnançlar Kategorilerine Ait Yerel ve Evrensel Öğelerin Dağılımı

Ülkeler	Türkiye (s.16,18)	Amerika (s.28) Japonya (s.43) Macaristan, Osmanlı (s.52) Finlandiya (s.59)
Diller	Türkçe (s.10,16, 20)	Rusça (s.20) Özbekçe (s.16)
Şehirler	İstanbul (s.18,26,30) Ankara (s.30,59) İzmir (s.37) Antalya (s.46)	Delhi (s.16)
İnançlar	Ezan sesi (s.16)	

Tablo 1’de de görüldüğü gibi, incelemeye konu olan İstanbul B1 seviye yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitabında özellikle ülkeler, diller ve şehirler kategorilerinde hem yerel hem de evrensel öğelere ilişkin örnekler yer almaktadır. İnançlar kategorisine bakıldığında ise yerel bir kavram olan “Ezan sesi” kullanılırken buna karşılık evrensel bir ifade kullanımı tespit edilememiştir. Özellikle dinler arası hoşgörünün ve yardımlaşmanın bir göstergesi olarak farklı inanışlardaki birtakım uygulamalara yönelik ifadelerin kullanılması okuyucunun hem kendine ait bilgileri hem de hedef kültüre ait yeni kavramları aynı anda öğrenmesine katkı sağlayabilir.

Tablo 2. İstanbul B1 Seviyesi Ders Kitabında Batıl İnançlar, Kurum-Kuruluşlar, Önemli Figürler ve Deyim, Atasözü ve Özlü Sözler Kategorilerine Ait Yerel ve Evrensel Öğelerin Dağılımı

Batıl İnançlar	Nazar Boncuğu, Kara Kedi, Merdiven Altından Geçmek, Göz Seğirmesi (s.81)	At Nalı Dört Yapraklı Yonga, Fil Dişi (s.81)
Kurum-kuruluşlar	İGDAŞ, Türk Telekom, TEDAŞ, İSKİ, AKBİL (s.13) İÜ Dil Merkezi (s.18) Bilkent Üniversitesi (s.28) Çemberli Taş Hamamı (s.52)	Google, Yahoo, Apple, Walt Disney (s.29) Chobani Fabrikası (s.30) Harvard Tıp Fakültesi (s.40) Wikipedia (s.43) Guinness Rekorlar Kitabı Komitesi (s.47) PİSA (s.59) Webster (s.79)
Önemli Figürler	Nasreddin Hoca (s.97)	
Deyim, Atasözü, Özlü Sözler	İngiliz anahtarı gibi olmak (s.25)	Çin usulü bir başarı öyküsü (s.28)

Tablo 2’de batıl inançlar, kurum-kuruluşlar, önemli figürler ve deyim, atasözü ve özlü sözler kategorilerine ait yerel ve evrensel öğelere ilişkin bulgular verilmiştir. İlgili tabloda da görüldüğü gibi önemli figürler kategorisi dışındaki diğer kategorilerde oldukça eşit bir dağılım yapılmıştır. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenmek amacıyla bu kitaptan yararlanan öğrenciler batıl inançlar kategorisinde hem kendi kültürümüzden uygulamaları öğrenmekte hem de farklı kültürlerde devam eden benzer uygulamalar hakkında bilgi edinme fırsatı yakalamaktadır. Benzer bir durum kurum ve kuruluşlar kategorisinde de görülmektedir. Dışarıdan gelen herhangi bir kimsenin hakkında bilgi sahibi olamayacağı ülkemize ait özel ve kamu kuruluşları verilerek hem bunları öğrenmesi hem de ülkemizdeki işleyişi kavraması sağlanmaktadır. Nitekim uluslararası çaptaki kurum ve kuruluşlar da bu sürece dâhil edilerek öğrencileri sürekli yeni bir bilgi inşa etmeye zorlamak yerine eşit dağılımlı bir süreç içerisinde kendi bilgilerini de kullanmaya teşvik edilmektedir. Her ne sadece bir örnek olsa da deyim, atasözü ve özlü sözler kategorisinde de öğrencilere hem yerel hem de evrensel öğeler eşit oranda sunulmaktadır.

Tablo 3. İstanbul B1 Seviyesi Ders Kitabında Ünlüler/Meşhur Kişiler, Diyalog ve Metinlerde Kullanılan Karakterler, Meslekler ve Hayvanlar Kategorilerine Ait Yerel ve Evrensel Öğelerin Dağılımı

Ünlüler/Meşhur Kişiler	Güler Sabancı (s.28) Hamdi Ulukaya (s.29) Sezen Aksu (s.31)	Steve Jobs (s.29) Dr. Walter Willet (s.40) Henry Ford (s.31) Miki Fare (s.31) Graham Bell (s.47) Van Gogh (s.47)
------------------------	---	---

Diyalog ve metinlerde kullanılan karakterler	Gamze, Mehmet Ali(s.9) Adem (s.10) Serkan, Nazlı (s.30) Demet (s.12), Serdar (s.34) Ahmet, Ayşe (s.50)	Nadia (s.12,15)
Meslekler	Doktor, Avukat, Bilim adamı, Astronot, Pilot, Hostes, Artist, Televizyoncu (s.32) Banka memuru, Trafik polisi (s.34) Ramazan davulcusu (s.36) Gazeteci, Borsacı (s.42)	Denizaltı aşçısı (s.36) Şans kurabiyesi yazarı (s.36)
Hayvanlar	Kedi (s.42)	

Tablo 3’te verilen kategorilere ait bulgular incelendiğinde, ünlüler/meşhur kişiler ve meslekler kategorilerde yerel ve evrensel öğelerin dağılımlarının eşit olduğu görülmektedir. Diyalog ve metinlerde kullanılan karakter isimleri konusunda ise Türkçe isimlerin yoğunlukla kullanıldığı gözlemlenmiştir. Yabancı karakter ismi olarak ise sadece “Nadia” ismi kullanılmıştır. Bu konuda çok fazla çeşitlilik olmadığı görülmektedir. Hayvanlar kategorisinde de benzer bir durum söz konusudur. Bu kategori yerel öğeler bakımından da çok fazla içeriğe sahip olmaması nedeniyle yerellik- küresellik dengesi bakımından önemli bir problem olarak görülmemiştir. Ünlüler/meşhur kişiler ve meslekler kategorilerinde oldukça başarılı bir şekilde hem yerel hem evrensel öğelerin öğrencilerin kullanımına sunulması yerellik- küresellik dengesi bakımından olumlu bir bulgu olmasına rağmen diyalog ve metinlerden kullanılan karakterler kategorisindeki dağılım aynı yönde olumlu olmamıştır.

Tablo 4. İstanbul B1 Seviyesi Ders Kitabında Yiyecek-İçecek, Bölgesel/Yöresel Uygulamalar, Eşya/Alet ve Yer Adları Kategorilerine Ait Yerel ve Evrensel Öğelerin Dağılımı

Yiyecek-içecek	Kokoreç (s.19) Kebap (s.51) Döner 8s.87) Türk kahvesi, Türk lokumu, Çay (s.97)	Hamburger (s.51)
Bölgesel/Yöresel uygulamalar	Türk Hamamı (s.52) Eve girerken ayakkabı çıkarmak (s.19)	Macar Fırması Fin Saunası (s.52) Murphy Kanunları (s.79)
Eşya, alet	Peştamal, Nalın (s.52)	
Yer adları	Üsküdar, Eminönü, Fatih, Beylikdüzü (s.8) Taksim(s.8, 11, 18) Levent (s.9) Beyoğlu (s.16) Tophane (s.18) Belgrad Ormanları (s.89)	

Tablo 4’teki kategorilere ait yerel ve evrensel öğelere ait bulgular incelendiğinde, dağılımın sadece bölgesel/yöresel uygulamalar kategorisinde eşit olduğu görülmektedir. Yiyecek-içecek kategorisinde yerel öğelere ait birçok örnek verilirken evrensel öğelere ilişkin sadece bir örnek “hamburger” verilmiştir. Eşya, alet kategorisinde ve yer adları kategorilerinde de aynı durum devam

etmiştir. Gerek eşya, alet gerekse yer adları kategorilerinde herhangi bir evrensel ögeye ilişkin bir ifade kullanılmamıştır. Yer adları kategorisinde dikkat çeken bir bulgu ise kullanılan isimlerin sadece İstanbul iliyle sınırlı kalması olmuştur. Ülkemizin farklı coğrafi bölgelerinden örnekler sunulmak yerine kullanılan örnekler sadece bir şehirle sınırlandırılmıştır.

Tablo 5. İstanbul B1 Seviyesi Ders Kitabında Popüler Turistik Yerler ve Sembolik Yapılar, Acil Durum Numaraları, Spor Kurumları/Takımları ve Uluslararası Kavramlar Kategorilerine Ait Yerel ve Evrensel Öğelerin Dağılımı

Popüler Turistik Yerler ve Sembolik Yapılar	Sultanahmet (s.53)	Çin Seddi (s.97)
Acil Durum Numaraları	110, 112, 115, 156, 186, 187 (s.15)	
Spor Kurumları/Takımları	Fenerbahçe (s.21)	
Uluslararası Kavramlar	Kristal taşlar (akik, akuamarin, ametist vb.) (s.48)	

Tablo 5'teki kategorilere ait bulgulara baktığımızda, sadece popüler turistik yerler ve sembolik yapılar kategorisinde dengeli bir dağılım olduğu gözlemlenmiştir. Ancak bu kategoride hem yerel hem evrensel öğeler konusunda örnek çeşitliliği sağlanmamıştır. Acil durum numaraları ve spor kurumları/takımları kategorilerinde ise herhangi bir evrensel ögeye ilişkin bir örnekleme yapılmamış, içerik sağlanmamıştır. Son kategori olan uluslararası kavramlar ise hem yerel kültürümüzde hem dünyanın diğer bölgelerinde benzer anlamlar taşıması nedeniyle yerellik-küresellik bakımından değerlendirmeye tabi tutulmamıştır.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Yabancı dil öğrenmek demek farklı bir dili ve kültürü öğrenmek anlamını taşır. Kişiye, kendi dilinden farklı bir dili öğretirken öğrenme anlamında motivasyonu sağlayabilmek ve öğrendiklerini kalıcı hale getirebilmek için dilin kültürel öğelerinin de mutlaka aktarılması gerekir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında yerellik-evrensellik/küresellik dengesinin belirlenmesi amacıyla incelenen İstanbul B1 seviyesi ders kitabının incelenmesi sonucunda kitapta yer alan kültürel öğelerin dağılımına bakıldığında, bazı kültürel öğelerin daha az yer aldığı bazılarının da daha çok yer aldığı dolayısıyla kültür öğelerinin eşit bir dağılıma sahip olmadıkları görülmüştür. Okur ve Keskin'in (2013) yabancılara Türkçe öğretimi ders kitapları üzerine yaptıkları bir çalışmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Akın ve Özenç (2020) yaptıkları çalışmada yabancı çocuklara Türkçe öğretimi için hazırlanmış olan ABC Çocuklar için Türkçe Öğretim setini incelemişler ve çalışma sonucunda kültürel öğelerin ders kitaplarına eşit şekilde dağılmadığını tespit etmişler ve A2.1 ve A2.2 ders kitaplarında daha fazla kültürel ögeye değinmişlerdir. Sinecen'in (2017) yabancılara Türkçe öğretimi kitaplarında kültürümüze ait unsurların kullanımı ile ilgili yaptığı çalışmada Türk kültürüyle ilgili kabul edilebilecek bölüm ve konularda gerek metin ve gerekse görsel olarak yabancı ve evrensel unsurların baskınlığı ifade edilmiştir. Yapılan çalışmada dil öğreniminin, dilin taşıyıcı unsurları olan kültürel öğelerden geçtiği gerçeğinden yola çıkılarak, Türk kültürüne ait unsurların oranının artırılmasının, bu kitapların etkileyciliğini ve cazibesini artıracığı sonucuna ulaşılmıştır. Kutlu'nun (2014) yabancılara Türkçe öğretiminde kültür aktarımı ile ilgili yaptığı çalışmada kültür öğelerinin kullanımının bölümlere göre eşit dağıtılmadığı görülmüştür. Yabancılara Türkçe öğretiminde faydalanılan kitapların kültürel unsurlarının aktarımı açısından değerlendirilen tezde; bu setlerin kültürel aktarım olarak günlük yaşantı, din, ahlak, kültürel değer ve davranışları, gelenek göreneklere daha az yer verildiği tespit edilmiştir. Aralarında konu türü ve bilgi açısından tutarlılığın olmadığı belirtilmiştir (Bayraktar, 2015).

Çalışma kapsamında incelenen 19 kategorinin 12'sinde yerellik-küresellik dengesinin başarılı bir şekilde uygulandığı tespit edilmiştir. Ele alınan kategoriler arasında inançlar, önemli figürler, diyalog ve metinlerde kullanılan karakterler, eşya/aletler, yer adları, acil durum numaraları ve spor kurumları kategorilerinde yerellik-küresellik dengesinin yeterince iyi organize edilmediği görülmüştür. Kültürel öğelerin yoğunluğu ise dil öğretim sürecinin planlanmasına ve ders malzemelerinin hazırlanma sürecindeki hedeflere bağlıdır. Bu çerçevede Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kültür aktarımı önemli bir yer tutmaktadır. Direkci, Şimşek ve Akbulut (2020) yabancı dil olarak Türkçe öğrenme sürecinde kültür aktarımına yönelik yaptıkları çalışmada Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin ders kitaplarında hedef dile ait kültür öğelerinin (yerel öğelerin) evrensel öğelere göre daha fazla olmasını istediklerini belirlemişlerdir. Ayrıca yapılan bu çalışmada da yerel öğelerin evrensel öğelere oranla daha fazla olduğu tespit edilmiş ancak yerel öğelerin dağılımında da birtakım sınırlılıklar göze çarpmıştır. Ders kitabının İstanbul Üniversitesi bünyesinde piyasaya sürülmesinin de etkisinde kalarak yerel öğeler genellikle İstanbul iliyle sınırlı tutulmuştur. Geniş bir coğrafyaya yayılan ve farklı kültürlerle ev sahipliği yapan ülkemizin değerlerinin Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilere başarılı bir şekilde aktarılabilmesi için kullanılan örneklerde çeşitlilik sağlanması önemli görülmektedir.

Yabancılar Türkçe öğretiminde, Türk kültürüne ait unsurların belirlenerek, seviyelere uygun becerilerle verilmesi, öğrenmeye büyük katkı sağlayacaktır. Bu doğrultuda metinlerin dilimizi ve kültürümüzü yansıtmaya dikkat edilmesi gerekmektedir. Yine aynı şekilde yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılacak kültürel öğeler, milletin yaşayışının işlendiği eserlerin incelenmesi ile dil öğrenimi daha da kolaylaşacaktır. Yerellik-küresellik dengesinin iyi organize edilmediği kategorilerin gözden geçirilerek yeni baskılarda bu durumun düzeltilmesinin öğrencilerin Türkçeyi daha kolay öğrenmesine katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Ayrıca diğer yayınevlerinin hazırlamış olduğu Türkçe öğretimi ders kitaplarının da incelenip karşılaştırılması önem arz etmektedir.

Kaynakça

- Akın, E. ve Özenç, E. (2020). Yabancılar Türkçe öğretim kitaplarında kültür aktarımı ile metin ve görsel bütünlüğünün incelenmesi. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (1), 207-229.
- Barın, E. (1994). Yabancılar Türkçenin öğretimi metodu, A.Ü. *TÖMER Dil Dergisi*, (17), 53-56.
- Başkan, Ö. (2006). *Yabancı dil öğretimi, ilkeler ve çözümler*. İstanbul: Multilingual.
- Bayraktar, F. B. (2015). *Yabancılar Türkçe öğretiminde faydalanılan kitapların kültürel unsurların aktarımı açısından değerlendirilmesi*. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Çangal, Ö. (2012). Yabancılar Türkçe öğretiminde kültür taşıyıcısı olarak türküler. *Gazi Üniversitesi Türkçe Araştırmaları Akademik Öğrenci Dergisi*, 2(2).
- Çakır, İ. (2006). Developing cultural awareness in foreign language teaching. 7(3) Article:12 ISSN 1302-6488
- Demirel, Ö. (2012). *Yabancı dil öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Direkci, B, Şimşek, B, Akbulut, S. (2020). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenme sürecinde kültür aktarımına yönelik öğrenci görüşlerinin incelenmesi. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 8(22), 278-293.
- Ersoy, İ. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki görsel öğelerin değerlendirilmesi*. Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Çanakkale.
- İşcan, A. (2011). Türkçenin yabancı dil olarak önemi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(4), s.29-36.
- İşcan, A. (2017). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür aktarım aracı olarak filmlerden yararlanma. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (58), 437-452.
- Karasar, N. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel yayıncılık.

- Kaya, M. ve Kardaş, M.N. (2019). Türkçe öğretiminin amacı ve temel ilkeleri. İçinde K.Bulut ve M.N. Kardaş (Ed.) *Türkçe öğrenme ve öğretim yaklaşımları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Kırkkılıç, A. ve Sevim, O. (2012). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Türk kültür ve edebiyatının yeri. *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi (YTDÖ)*. A. Kılınç ve A. Şahin (Ed.). (2.baskı). s.359-386. Ankara: Pegem Akademi.
- Kramsch, C. (1993). *Context and culture in language teaching*. Oxford: OUP.
- Kurt, M. (2010). Yabancılar Türkçe öğretimi. *Düşünce Dünyasında Türkiz Siyaset ve Kültür Dergisi*, 117-124.
- Kutlu, A. (2014). Yabancılar Türkçe öğretiminde kültürün araç olarak kullanımı: Gazi yabancılar için Türkçe öğretim seti örneği (B1-B2 Seviyesi). *Kastamonu Education Journal*, 23(2), 697-710.
- Merriam, S. B. (2018). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber* (Çev. Ed. S. Turan). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Miladinovic, M. (2013). *Culture in the foreign language learning classroom*. AFS Intercultural Programs.Connecting Lives, Sharing Cultures. ICL Blog, July 5, 2013. Retrieved from: <http://www.afs.org/blog/icl/?p=3533>.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook*. (2.bs.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Okur, A. ve Keskin, F. (2013). Yabancılar Türkçe öğretiminde kültürel öğelerin aktarımı: İstanbul yabancılar Türkçe öğretim seti örneği. *Turkish Studies*, 1619-1640.
- Özdemir, M. (2014). Nitel veri analizi: sosyal bilimlerde yöntembilim sorunsalı üzerine bir çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (1), 323-343.
- Richards, J.C. ve Schmidt, R. (2002). *Longman dictionary of language teaching and applied linguistic*. Longman: Malaysia.
- Sinecen, F. (2017). Yabancılar Türkçe öğretimi kitaplarında kültürümüze ait unsurların kullanımı: Gazi Üniversitesi Tömer B1 kitabı örneği. *Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi*, 13(5), 133-150.
- Sönmez, V. ve Alacapınar, F. G. (2016). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri* (genişletilmiş 4.bs.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Stern, H.H. (1991). *Fundamental concepts of language teaching*. Oxford: Oxford University Press.
- Thanasoulas, D. (2001). The importance of teaching culture in the foreign language classroom. *Radical pedagogy*, ISSN: 1524-6345
- Zengingönül, O. (2004). *Yoksulluk gelişmişlik ve işgücü piyasaları ekseninde küreselleşme*. Ankara: Adres Yayınları.